

FETİH ŞİİRLERİ VE FATİH

Mustafa MİYASOĞLU

Şair ve yazar. Ağustos 1946, Kayseri (Merkez) doğumlu. Bazı yayınlarında Semih Güngör takma adını kullandı. Kayseri M. Karamancı İlkokulu (1967), Kayseri Akşam Lisesi (1967), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1973) mezunu. Üniversite öğrenimini tamamladıktan sonra İzmit (1974-78) ve İstanbul (1978-81) liselerinde edebiyat öğretmeni; Mimar Sinan Üniversitesi (1985-88) ve İslamabad NİML Üniversitesi'nde (1988-92) Türk Dili Okutmanı; İstanbul Şehir Tiyatroları Repertuar Kurulu Üyesi (1996-98) olarak görev yaptı. Emekli olduktan sonra bir süre Tuzla Belediyesi Kültür Danışmanlığı (1998-2000) hizmeti verdi. Yayınlanmış resim, hikaye, anı, şiir kitapları bulunan Miyasoğlu halen, çalışmalarını serbest yazar olarak sürdürmektedir.

Osmanlı döneminde Fatih, çağ açıp çağ kapayan bir sultan olarak, Tarihçi Tursun Beyin ifadesiyle "Sultan-ı Ebu'l Feth" diye anılırdı. Gerek Doğu Roma ve Rum Pontus İmparatorluklarını feth ederek Osmanlı'yı bir dünya devleti haline getirip "İmparator" gücüne ulaşması, gerekse Karaman ve Akkoyunlu Türk Devletlerinin hakimiyetine son vererek "Büyük Türk Hakanı" sıfatına hak kazanması, onu elbette Türk tarihinde mümtaz bir konuma getirmişti. Bu yüzden, ondan önce uygulanan veya ondan sonra da uygulanmaya devam edilen bir çok "Âl-i Osman an'anesi"ni kanunnâmelerle resmîyete kavuşturması da Fatih'i Osmanlı padişahları arasında ön saflara getirmiştir. Belki de bu yüzden dedelerinden, onun gibi seri karar verip uygulayan Yıldırım Beyazıt ile onun oğlu ve Osmanlı birliğini yeniden sağlayarak devletin ikinci kurucusu sayılan I. Mehmet gibi o da Osmanlı siyasi tarihinde çok önemli şahsiyetlerden biri olmuştur. Tursun Beyin ifadesiyle 18 memleketi Osmanlı'ya kattığı gibi, ondan sonra fethedilecek yerlerden olan Mısır ve Suriye ile Avrupa'daki bölgelere de işaret etmiştir.

Doğu ve Batı Türkleri arasında olduğu kadar İslâm tarihi ile dünya tarihinde bile Fatih kadar vizyonu geniş çok az devlet adamı gelmiştir. Çok dil bildiği kadar geniş ufuklu, büyük tasavvurlu, son derece ileri görüşlü ve tedbirli, kararlı âlim ve şair bir padişahdır. İskender gibi âlim ve sanatkârı etrafında toplanan, Gazneli Mahmud gibi sürekli çok sefer yapan, Bâbü'r gibi şiir ve edebiyat meraklısıdır. Onun gerçekleştirdikleri, ona atfedilen bir sözle ifade edilirse, ondan öncekilerin hayallerinin bile ulaşamadığı kadar büyüktür. Fatih'in yaptığı fetihlerin, özellikle de İstanbul Fethi'nin neticeleri dikkate alındığında da dünya çapındadır. Fatih'le Osmanlı tartışmasız bir dünya devleti haline gelmiş, onun yolunda seferler yapan torunu Yavuz ve Kanuni döneminde Osmanlı artık dünyanın karşı konamaz süper gücü olmuştur.

Öte yandan, Anadolu'daki üniversitelerin ilki olan Sahn-ı Seman Medresesi ile çevresinde topladığı âlim ve sanatkârlarla da kültür ve medeniyet tarihimiz açısından Fatih Sultan Mehmet emsalsiz bir yere sahiptir.

Ayasofya'ya sahiplenerek camiye çevirmesi ve fethin sembolü haline getirerek bir dehaya yaraşır nitelikte imar faaliyetine girişmesi, son derece önemlidir. Ortodoksları himayesine alarak ileri görüşlülükle Hıristiyan Birliği'ni önlemiş, Doğu ve Batı için Rönesans'la birlikte yeni bir çağın başlamasına sebep olmuştur.

KENDİ DİLİNDEN BİR FATİH PORTRESİ

Yedinci Osmanlı padişahı olarak yaptırdığı Topkapı Sarayı'nda bulunan bir şemalnamede Fatih'in dışarıdan görünüşü şöyle çiziliyor:

"Fatih siyah kaşlı, koç burunlu, sarı kırmızıtrak yüzlü, beyaz tenli, sivri çeneli, küçük dudaklı, iri pazulu idi."

Bu bilgilerle Bellini'nin portresinin benzerliği ortada. Namık Kemal'in Evrâk-ı Perişan adlı eserindeki şu satırlar da onları andırması bakımından önemlidir:

"Fatih orta boylu, vücudu öne doğru meyilli, kalın kemikli, geniş omuzlu, belinden yukarısı bacaklarından uzun, kaşları yay gibi, beyaz tenli, al yanaklı, saç ve sakalı siyah, boynu kısa, ağzı küçük, burnu şahin gagası şeklinde meyilli idi."

Onun psikolojisine ait söylenmiş ve söylenecek şeylerden daha çok, onu ifade eden kendi sözleri veya ona yakıştırılan sözler önemlidir. Kararlılığını ifade için nakledilen, "Ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni!" sözü pek çok rivâyetten önemli. Babasıyla saltanat meselesine dair konuştukları ile ilgili rivâyetler, gerçek olmasa da Fatih'in halk nezdindeki portresini ifade edecek nitelikte. Sahn-ı Seman Medresesi'nde kendisi için oda istediğinde, müderrislerin onu imtihana tâbi tutma tekliflerini kabul edip öyle oda hakkı edinmesi, yanlışlıkla haksızlık ettiği Rum mimarın onu mahkemeye verdiğinde dâvacı ile aynı hizada oturmayı kabul ettiğine ait rivâyetler, onun kanunnamesiz iş yapmayan âdil padişah portresini tamamlıyor. Devrinin önemli pek çok âlim ve sanatkârını çevresine toplayan, entelektüel merakları olan, tasav-

Resim 1; Gül koklayan Fatih, Gravür, (İstanbul, Martin Hürlimann, Zürich 1969 s.35)

Resim 2; Fatih Sultan Mehmet'in Konstantin Kapıdağlı serisindeki tablosu, (Popüler Tarih sayı 33 s.47)

Resim 3: Meşahirü'sşüera'dan şair Fatih (Popüler Tarih sayı 33 s,78)

vufa meyilli ve bir div ançe ortaya koyacak kadar önemli bir şair padişah...

Fatih'in Vakfiyesindeki şu beyit, onun umran anlayışını da ortaya koymaktadır:

"Hüner bir şehri bünyâd eylemektir

Reâya kalbini âbâd eylemektir"

Bazı beyitleri, Fatih'in mizaç ve karakterini ortaya koyması bakımından çok önemli:

"Bizümle saltanat lâfın idermiş ol Karamânî
Hudâ fırsat virürse ger kara yire karam anî"

Yok durur zulme rızamız adle biz mâillerüz
Gözlerüz Hakk'ın rızâsın emrine kaillerüz"

"Seniün zencîr-i zülfünden dil-i divâne bend ister
Usandı derd ile cândan asılmağa kemend ister"

"Sâkıyâ mey vir ki bir gün lâle-zâr elden gider

.....

Bâki kalmaz kimseye nakş u niğâr elden gider
Yâr için ağyâr ile merdâne ceng itsem gerek
İt gibi murdâr rakîb ölmezse yâr elden gider"

"Bir şâha kulam kim kulu sultân-ı cihandur
Mîhr-i ruhu şems-i feleke nûr feşândur"

"Feth-i İstanbul'a fırsat bulmadılar evvelûn
Feth idüp Sultan Muhammed didi tarih âhirân"

Yukarıdaki beytin sözlerinin Fatih Sultan Mehmed Han'a, nazma çekilmesinin de Hızır Beye ait olduğu söylenir ve "âhirûn" kelimesinin ebced hesabıyla İstanbul'un Fethi'ni ifade ettiği belirtilir. Aşağıdaki gazel formunda yazılmış, ona atfedilen şiirin de Fatih'e ait olduğu, araştırmacılara göre şüphelidir, ama onun hayatı ve fetihleri dikkate alındığında, psikolojisini çok güzel bir ifade ile ortaya koyduğu söylenebilir.

"İmtisâl-i câhidu fi-ilâh olubdur niyetim
Din-i İslâmın mücerred gayretidur gayretüm
Fazl-i Hakk u himmet-i cund-i ricâllullah ile
Ehl-i küfri serteser kahreylemektür niyetüm
Enbiyâ vü evliyaya istinadum var beniüm
Lütîf-i Hakdandur heman ümmid-i feth ü nusretüm
Nefs ü mâl ile nola kılsam cihanda ictihad
Hamdülillah var gazaya sadhezaran râğbetiüm
Ey Muhammed mucizat-ı Ahmed-i Muhtar ile

Umarım galib ola a'da-yi dine devletim

Bunların yanında, gerek Divan edebiyatı ve gerekse yeni edebiyat dönemi mensuplarının Fatih hakkında az da olsa birbirinden farklı portreler çizdiklerini görüyoruz. Bunlar arasında Namık Kemal ve Abdülhak Hamid'inkiler müstesna birer romantik kahraman gibidir. Fethin 500. yıldönümü dolayısıyla yazılan şiirler, destanlar, piyesler ve romanlar hep farklı tavırlı birer Fatih ortaya koyuyorlar. Bunlar biraz da Fatih'i tasavvur eden, konuşuran şahsiyetlerin yaşadığı devir, dünya görüşü ve insan anlayışlarıyla ilgili bir husus....

İSLAM DÜNYASINDA VE DİVAN EDEBİYATINDA FATİH

Fatih, dünyanın ender gördüğü devlet adamlarından biri olmasına rağmen, gerek Osmanlı ve gerekse İslâm dünyası tarafından yeterince önemsenip değerlendirilmemiştir. Etkisi bakımından Fatih'le karşılaştırılabilecek tek hükümdar olan İskender için Doğu ve Batı edebiyatlarında başlı başına bir külliyyat olduğu halde, Osmanlı tarih kitaplarındaki ilgili bölümlerle divanlardaki tek-tük gazel ve kasideler dışında, onunla ilgili müstakil olarak nesir veya şiir kitabı yazılmamıştır. Bu ihmalde, Divan Edebiyatı'nın kendine özgü sembol ve mazmunlarla özel bir şiir dünyası oluşturması en önemli sebep. Yine de onunla ilgili olarak kullanılan sıfatların çok farklı olduğu görülüyor. Bir bakıma, Tursun Beyin tarihinde, Ahmet Paşa'nın da kasidelerinde kullandığı ifade ile "Zıll-i Hak Sultan Mehmed Han" unvanı onun için en önemli iltifat gibidir. Zamanla kalıplaşmış Osmanlı saltanatı için kullanılmaya başlanmıştır.

Defalarca kuşatıldıktan sonra ancak başarılabilen İstanbul'un Fethi ile ilgili olarak İslâm dünyasının tavrı da tarih boyunca çelişkili olmuştur. İstanbul'un elbette fetholünacağını, onu fetheden komutanla askerinin kutlu kişiler olduğu yolundaki hadis-i şerif bulunmasına rağmen, bu hadisin zayıf olduğundan başlayarak pek çok hafifletici ifade ile fethin önemini küçültmeye çalışanlar bulunmuştur. Buna rağmen, Yavuz Sultan Selim'den itibaren hilâfet merkezi de olan İstanbul'un önemi, Kanuni ile birlikte dünya-

nın merkezi görülmeye başlanmış, hatta Vefa semtinde özel bir taşla da bu dünyanın merkezi belirlenmek istenmiştir...

İstanbul'un Fethi dünya dengesini değiştirdiği için, Araplarla Acemler Fatih'e belirli bir kıskançlıkla gereken önemi göstermemişlerdir. Âşıkpaşaoğlu'nun Tevârih-i Âl-i Osman ile Tursun Beyin Tarih-i Ebu'l Fetih adlı kitaplarındaki ilgili bölümlerinden başka, Osmanlılar da bu cihan padişahı hakkında müstakil eser ortaya koymamışlardır. Çünkü onlar için yaşadıkları devrin padişah önemli idi...

Kaside geleneği içinde eser veren Divan şairleri tarafından, pek çok padişahın ilgi çekici sıfatlarla övüldüğünü görüyoruz. Bu türden kalıplaşmış övgüler yanında, ilk dönem Osmanlı tarihlerinde, hayatı ve seferleriyle en geniş anlatılan padişah Fatih olduğu için, ona ait çok daha orijinal ifadelerin kullanıldığını görüyoruz. Fakat klasik edebiyatlarda yaşayan insanlarla ilgili çok fazla ayrıntı yer almayışından ötürü, soyutlamalar ağır basar. Bu da elbette bizim görebildiğimiz kadarıyla Divan edebiyatının bir özelliği, ama Yavuz Selim ile ilgili Selimnâmeler gibi müstakil mesnevilerin olmayışını yeterince açıklayamaz. Yahya Kemal'in Selimnâme adlı destan denemesi bu yolda bir metindi. "Fetihnâme" gibi mesnevi örneğini Fatih için Divan şairlerinin yazıp yazmadıkları konusunda uzmanların konuşması daha doğru olur.

15. yüzyıl şairlerinden Aynî'nin Murabba şeklinde yazdığı İstanbul'u anlatan şiirinde, ancak son kıtada Konstantiniyye'nin Fatih tarafından alındığı belirtilir ve şehrin imarı övülür.

Tarih-i Ebu'l Feth adlı eserinde Tursun Bey, İstanbul'un surlarından girdikten sonra şehri at üzerinde "cennet seyrine çıkar gibi ulema ve ümerası" ile gezdiğini belirttiği Fatih için şu nazmı söyler:

*"Ol Muhammed anda hatm oldu der-i Peygaberî
Bu Muhammed oldu andan ayet-i din-perveri
Ol Muhammed oldu Hak'dan rehnüma-yı cümle halk
Bu Muhammed andan açtı bab-ı rahmet küsteri
Ol Muhammed Hak'dan oldu rahmeten lil âlemin
Bu Muhammed halka oldu zill-i fazl-ı Tenri"*

Âşıkpaşaoğlu, Tevârih-i Âl-i Osman adlı eserinde, "Sultan Mehmed Han Gazi İstanbul'da ne yaptı?" sualine, "Sekiz medrese, orta yerine bir ulu cami, cami'ün karşısında bir

âli imâret ve bir dârüşşifâ ve bu sekiz medresenün yanında sekiz küçücük medrese dahi yaptı softalar için. Ve bundan gayri Hazret-i Eyyûb-ı Ensârî üzerine dahi bir imâret ve bir medrese ve bir cami ve üzerine bir âli türbe yapdırdı." şeklinde cevap verdikten sonra, Âşıkî adıyla nazım parçaları da söyler. Şu parça Sultan Mehmed Han'ı anlatan nazımlardan biri:

*"Bir seferde üç vilâyet feth eden sultan budur
Kâinatta lutf-ı ihsan bezl eden sultan budur
Mazhar-ı lutf vüı kahrı Hak bu hamı eyledi
Feth eden iklimlere adli eden sultan budur
Bil bu l-i Osman içre her gelen artuk geliür
Bil bu devran içre kim artuk olan sultan budur"*

Tâcü't-Tevârih yazarı Hoca Sadeddin Efendi (öl.1599), Fatih devrinden başlayarak İstanbul'u anlatan mesnevisinde, şehrin fetihini anlatırken, tabiattaki bitkilerin bile fethe yardımcı olduğunu dikkate değer bir şekilde ifade eder. Bunun ilk ve son beyitleri şöyle:

*"Kurulup sebz-zâr içre otağî
Müşerref eyleye bağ ile râğî
.....
Şeh-i âfâka vir me'mul fethin
Müeyesser eyle İstanbul fethin"*

Sübülzâde Vehbi (öl.1809)'nin Kaside-i Tannânesinden alınmış şu beyit, Nedim başta olmak üzere, pek çok Divan şairinin İstanbul'a bakış tarzını yansıtmaları bakımından önemli:

*"Sitanbul cümle âlemden ibâret başka âlemdir
Acem nısf-ı cihân ta'bir ider gerçi Sıfâhân'a
.....
Bizüm İstanbul'un bûstanlarından en ednâsım
Değişmem merkad-i Sa'dî'deki a'lâ gülîstana"*

YENİ EDEBİYATTA FATİH

Namık Kemal'in Evrâk-ı Perişan adlı kitabında, Selâhaddin Eyyübi ile Yavuz arasında Fatih'in de anlatılmış olmasından ötürü, Osmanlı'nın son yıllarında örnek gösterilen kurtarıcı şahsiyetler arasında öne çıkmıştır. Abdülhak Hâmid'in Merkad-i Fatih'i Ziyaret, Muallim Nâci'nin Lisan-ı Fatih'ten ve İsmail Safa'nın Hazret-i Fâtih'e Hitâb adlı şiirleri, bunlar arasındadır. Ancak Balkan Harbi'nden sonra devletin yıkılacağı kaygısıyla gayrete gelenler, Fatih'i de özel törenlerle an-

maya başladılar. Bu şiirler sanki Fatih'e merisiye veya onun şanını yüceltme gibi bir niteliğe sahip...

"Durmuş başında bekler bir kavm türberdârın" diyen Hâmid'in şiiri şu beyitle başlar:

"Her gûşesinde dehrin nâm-ı bekâ nisârın,
Şâyestedir denilse, âlem senin mezârın."

Muallim Nâci'nin Lisan-ı Fatih'ten seslenirken, onun gönlünü şöyle nitelendirir:

"Etmemek mümkün müdür âlem teveccüh gönlüme
Şark u Garbın vâkıf-ı efkârı bir Osmanlıdır"

İsmail Safa için de başlı başına bir tarih hazinesi gibidir:

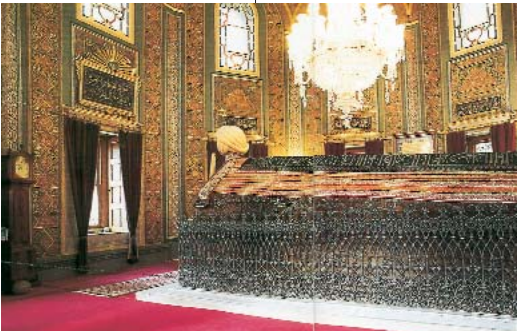
"Hâdisâtın her biri sermâye-i târihtir
Nâm-ı şâhânen hele pîrâye-i târihtir"

Sonraki yıllarda, İstanbul Fethi'nin 500. yıldönümü münasebetiyle pek çok müstakil fetih şiirleriyle fetih destanları yazılmaya başlandığını görüyoruz. Bu arada piyesler ve romanlar da yazılır ve herkesin terciğine göre bir Fatih portresi çizilir.

Bunlar arasında, İstanbul şairi olarak da bilinen Yahya Kemal'in şiirlerinin özel bir önemi var. İstanbul'la ilgili 25 şiiri arasında yalnız iki tanesinde İstanbul Fethi'nden söz eder: İstanbul Fethi'ni Gören Üsküdar ve İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye Gazel... Bu şiirlerin ilkinde İstanbul'un Fethi, "bir ulu rü'ya" olarak ifade ediliyor ve Üsküdarlılar bu rüyayı gündüz gördükleri gibi 500 yıl da saklamışlardır... İstanbul'un fethine iştirak eden yeniçerinin bile Yahya Kemal'in gözünde özel bir önemi vardır. Süleymaniye'de Bayram Sabahı adlı şiirinde bu yeniçeri "ulu mabed" in mimarı olarak yeniden ortaya çıkıyor. Türk İstanbul sanki bir kaderdir ve müşterek bir ruhun eseridir Yahya Kemal'e göre...

Mithat Cemal, Faruk Nafiz ve Orhan Seyfi de fethi Yahya Kemal'in yürüncesinde ve onun şiir anlayışı çerçevesinde, özel bir yorum yapmaksızın İstanbul'un Fethini anlatırlar. Tarihi hadiselerle Fatih'in şahsiyetini öne çıkararak fethin önemini, 500. yıl münasebetiyle vurgulamaya çalışırlar.

Resim 4; Fatih'in Sandukası (700.yıldönümünde İstanbul'daki Osmanlı Eserleri, İstanbul Valiliği, İstanbul 2000 s,106)

Necip Fazıl'ın Canım İstanbul ve Ârif Nihat Asya'nın Fetih Marşı adlı şiirleri, öncekilerden farklı bir mana ve heyecanı dile getirdikleri için önemli. Bir dâva sahibi olan ve "O mânâyı bul da bul / İlle İstanbul'da bul!" diyen Necip Fazıl'ın bu şehre bakışı farklı:

"Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar."

Ârif Nihat Asya'nın Fetih Marşı'nda yer alan ve her bendde tekrar edilen şu nakarat, Fâtihler Ölmez adında bir şiir kitabı yayımlayan idealist şairin ülke gençliğine mesajı gibidir:

"Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!"

HERKESİN FATİHİ BAŞKA

Oktay Rifat'ın Fatih'in Resmi adlı şiiri, öteki Fatih şiirlerinde olduğu gibi, sanatçı ruhlu hümanist bir padişah portresi çizer. Bizans Düştü adında şiir-oyun tarzında bir piyes de yazan A. Turan Oflazoğlu'na göre de toplumun gözünde büsbütün farklı bir Fatih portresi vardır:

"Yüzyıllar boyu alev alev yandık
Küllerimizden doğasın diye sen,
.....
Biz yandıkça senin şafağın söker
Orduların taşar güneşinden."

500. yıldan sonra fetih destanı yazarak, o devri canlandırmaya çalışanların tümü kendilerine göre farklı birer Fatih portresi ortaya koyuyorlar. Bu fetih destanı şairlerinin bazıları Fatih'i, bazıları Osmanlı'da olduğunu zannettikleri "sosyalist evliyalar"ı, bazıları da Ulubadlı Hasan'ı daha çok öne çıkarıyorlar. Böylece, kendi dünya görüşlerini de ifadeye çalışıyorlar.

Elbette bunlarda lirik şiirin gereklerini aramıyor ve şiiriyet açısından eleştirmiyoruz. Fakat Fazıl Hüsnü, Cahit Tanyol ve Gökhan Evliyaoğlu'nun destanları belli bir estetik seviyeyi aşmış olmasına rağmen, başta şairleri olmak üzere, toplum tarafından sahiplenilmeyen metinler olarak kaldı. O yüzden de Fetih Destanları, edebiyatımızın yetim metinleri sayılsa yeridir. Öte yandan, gençlik heyecanı yazılıp yayınlanan Mehmet Çavuşoğlu'nun Ulaubadlı Hasan Destanı ile Ayhan

İnal'ın İstanbul'un Fethi adlı şiirleri de İstanbul Fethi'nin 500. yıl hatırası olarak zikredilmelidir. İkincisi MTTB'nin açtığı yarışmada ödül almıştır.

Azmi Güleç'in Fetih Yıldızı adlı destan denemesi ise, şairinin hatırlanmasına bile yardımcı olamamıştır. Arif Hikmet Par ile İbrahim Minnetoğlu'nun şiirleri de öyle... Muhsin İlyas Subaşı ise, İstanbul'un Fethi'ni şiire konu edinmeye değer gören en genç şairimiz sayılır.

İstanbul Fethi'nin 550. yıl dönümü -birkaç sempozyum dışında- kültür adamlarının çok az ilgisini çekmiştir. Sanatçılar ve özellikle de şairlerin bu mutlu olayı ve Fatih'i şiirle anmak gibi bir ihtiyaç içinde olmaması gerçekten esef verici bir durum. Fatih'le ilgili garip iddialarla tartışmaların yapıldığı, şair kişiliğinin merak konusu olduğu, şiirlerinin kitap olarak yayınlandığı ve hayatının roman konusu olarak çarpıtıldığı bir dönemde, onun doğru portresini ortaya koyarak destan konusu yapmaya çalışanların ufukta görülmemesi, edebiyatımızın köksüzlüğünü gösterir. Bu bakımdan, Osmanlı'nın 700. yılını kutlayamayanları bir kere daha ayıplayarak bu işe Fetih ve Fatih'le başlanmasının kültürümüze yeni ufuklar açacağına inanıyorum.

FETİH, FATİH VE İSTANBUL ŞİİRLERİ AŞIKÎ - ÂŞIKPAŞOĞLU

NAZİM

*Bu han kim fazl-ı Hak yoldaş edindi
Kamu halk bil anı kim baş edindi
Bu hana düşman olan âlem içre
Belâ vü zehr-i mâri aş edindi
Bu hanun nesline kim du'â etmez
Başına bil külahın daş edindi
Muhammed Han bu Osman Âli içre
Cihan hanlarını kardaş edindi
Sa'âdet tâcın urdı Hak bu hana
Zuhûr-ı hikmete nakkaş edindi
Âşıkî yaz menâkıbın bu hanun
Ki berri bahri cümle bahş edindi*

AYNÎ

MURABBA

*Şehr-i âzam kim binâsı gerçi mâ' ü tiyndedür
Ya anun üstüindedür cennet yahud altındadır.*

*Bu haber kim söylenürhem zâhir ü bâtındadır
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür*

*Ger sala Sultan Muhammed Zülfikâr-ı Hayderi
Misl-i Hayber'dür güşâd ide yedi kişveri
Dir melekler nutka geldikçe felekler dilberi
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür
Misl-i dünyâdur anın içindeki câmileri
Zeyn olur hem cum'a gün huffâz ile mahfilleri
Gûşe-ber-gûşe pür olmuşdur cihân hâmilleri
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür*

*İki âlem görmeği fikr ider isen cân ile
Ver Galâtâ şehrine deryâyı geç seyrân ile
Bâde vir de ömrü nûş it bâde-i hûbân ile
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür*

*Şûle saldıka zemin üstüne mâh-ı encümen
Nergis-i ra'nâ biter hâk üzre her gûşe çemen
Dir zebân-ı cân ile sorsan bu güftârı çü men
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür*

*Feth idiü Sultan Muhammed anda çün câ eyledi
Kâr-i âliler yapub firdevs-i a'lâ eyledi
Değmemiş ey Aynî pür-gilmân ü havrâ eyledi
Revnakı bu kâinâtun şehr-i Kostantindedür*

HOCA SA'DEDDİN EFENDİ MESNEVİ'DEN

*"Kurulup sebz-zâr içre otağı
Müşerref eyleye bağ ile râğı
O mecma'da idiü tedbîr-i ma'kûl
Bula Konstaniyye fethine yol
Benefşe şeş-perin almış eline
Takınmış tığını süsen beline
Dizüp çekmiş çemen içre sunûfun
Şeh-i devrâne arz etmiş sufûfun
Azeb-veş sürh bürkin giydi lâle
Şakâik-i gürzini itdi havâle
Gül-i ahmer siper çekmiş yüzine
Gözükmez gonce peykânı gözine
Karanfil rümh-i sebze dikdi bir baş
Görenler didiler tahsîn ü şabaş
Sabâ olmuş tâli'a gözcü nergis
Ki yol bulmaya ol orduya her has
Götürdü önce ak sancağı zambak
Mükemmel oldu ol sancakla revnak
Çınar açmış elineyler duâyı
Bunu der kim İlâhî sav belâyı
Şeh-i âfâka vir me'mul fethin*

Resim 5; Aynî

Resim 6; Abdülhak Hamid Tarhan

Müeyesser eyle İstanbul fethin Feth-i mübîn-i Kostantiniyye

O denli toz olub çıktı semâya
Ki gök oldu sekiz, yer altı kaldı
Çeriden doldu arzın tûl u arzı
Adûya kaçacak yer altı kaldı

.....
Müsâit oldu baht-ı Şehriyâr'ın
Müşebbek oldu divarı Hisâr'ın
Göründü her taraftan sûret-i feth
Okundu her taraftan âyet-i feth"

ABDÜLHAK HAMİD TARHAN MERKAD-İ FTİHİ ZİYRET

Her gûşesinde dehrin nâm-ı bekâ nisârın,
Şâyestedir denilse, âlem senin mezârın.
Kaldın cihânda bir an, her ânın oldu bir devr,
Mülk-i ezeldi gûyâ tahtında hem-civârın.
Sensin o padişah ki bu ümmet-i necbe,
Emsâr bahşışındır, ebhâr yâdigârın.
Meydân-ı harbi kıldın sen taht-gâh-ı şevket,
Leşkerdi hep müsellâh etba'-ı bî-şümârın.
Sen cism idin fenâ-yâb, ol rûh-ı câvidânî,
Düşdüün cüdâ sen amma, bâkîdir iştihârın.
Ettin muvahhidîne mülk-i cihâdî meftûh,
Sulh oldu anda cârî fermân-ı feyzbârın.
Mâzi o perde-i gayb ükşâde-i huzûrun,
tî, o râh-ı muzlim âmâde-i güzârın.
Tevhid idi merâmın İslâm ile enâmı,
Birleşti ol uğurda ilminle iktidârın.
Beyt-i Hudâ'ya konmuş câhın metâf-ı eslâf
Durmuş başında bekler bir kaom türberdârın.
Tâkında müncelîdir hep beyyinât-ı ma'nâ
Esrâr-ı lemyezelden masnû' olan bu dârın
Bir maksada ederdî seyf ü kalem teveccüh,
Ahkâmına uyardı kânûnu rûzgârın.
Şemşîr kuvvetinde hâmendî lerze-bahşâ,
Mu'cizdi misl-i hâme şemşîr-i hud'akârın.
Okşardı, zülf-i yârı tedbîr-i âdilânen,
Çarpardı fikr-i hasma takrîr-i dil-şikârın.
Her şaha böyle tâlî', yâr olmaz ey şehen-şeh,
Nâdir gelir nazîri bir böyle şehriyârın.
Bir dem yüzün güliince âlem bahâr olurdu,
Misl-i küsûf her câ zâhirdi iğbirârın.
Yoktur senin gurûbun ey neyyir-i m'aâli,
Var şûle-i deâdan bin necm-i tâbdârın
Bir mecmâ'-i siyâset buldum ukûle çeşbân.

Tâbân ufuklarından eczâ-yı târmârın.
Ervâh-ı mü'minindir encüm kadar meşâ'il,
Bâlâ-yı türbetinden tenvir eden kenârın.
Sen muhrik-i fitendin ey âteş-i celâdet,
Söndüün nihayet amma berk oldu her şerârın.
Mehd-i vücûdu oldun birçok nevâdirin sen,
Hâkinden oldu nâbit esbâbî kârzârın.
Bir yıldırımı nîzen peyveste ka'r-ı hâke,
Bir burc-i hak-nümâdır ermiş göğe menârın,
Bâb-ı necâtı sensin ey Fâtih eyleyen feth,
Miftah yaptı ancak cedd-i büzürgvârın.
Her dem sana açıktır evvâb-ı arş-ı rahmet,
Türbendir en azîmi fethettiğin diyârın.
Gösterdiğin ma'âli ehrsâdır müselsel,
Kühsârlar umûmen bâlin-i ihtizârın.
Pervoergâra nâzir bünyâd-ı ser-bülendî,
Sâfillerin elinde tâbût-ı pür-vakârın.
İster idin ki olsun düşmenle yâr yek-dil,
Devrân idi rakîbin, Allah idi nigârın.
Tahtın getirdi bir dem unkiyyeti kıyâma,
Eyler rükû'a davet ulviyyeti mezârın.
Her gün ederdin ihyâ bir başka cilve-i akl,
Bi-hûş-ı hâletindi erkân-ı hûşyârın.
Hâlâ dahi ukûlun serhaddidir geçilmez,
Seyl-i dümû' birle mahsûr olan cidârın.
gûş-ı mâderîden hâk-i vatan e'azdir,
Andan daha muazzez bir nurdur gubârın.
Ser-pençe-i kazâdan bî-fark idi deminde,
Zeyl-i rızâyı sarmış bâzû-yı zî-medârın
Titrerdi secdegâhın oldukça sen cebinsây,
Hâlâ gelir zeminden tekbir-i zâr zârın!
Her azmin eylemişti tefsîr-i âyet-i Hak,
Zâhirdi nâsiyende âsâr-ı Çâr-yârın.
Seyyâre-i vatandır ardınca peyk-i hârın,
Eyler tavaf her sû rûh-ı fütûhkârın.
Sen yattığın döşekte bisterdi gülle-i tub,
Tûfan-ı hûn u âteş gülzâr-ı nebahârın.
Eyler bu dem başında leyl ü nehâr mânend,
Teşkil-i nûr u zulmet sâyen ile çenârın,
Kılmış tulû' yerden gözler bu inkilâbı,
Bir devrdür mücessem destâr-ı hûn-disârın.
Kahhâr-ı müntekimden hiç kalmadı mehâfet,
Senden biz eyleriz havf, ahzet gelip de sârın.
Açtı sana cenâhın cânân-ı sermediyyet,
Etti anı der-âgûş cân-ı cihân-sipârın.
Ecr-i azîm vasfın kaydında Hâmid ey şâh,
Kıl bu sevâbını sen af ol günâhkârın.
Medhinde şâirâne ilhamlar gerektir,
Tarifi yerde bitmez arşa çıkar kibârın.

MUALLİM NACİ**LİSAN-I FETİH'TEN**

*Mülk-i mevrûsum nedir, dünya değil kâfi bana
Hangi fikr-i bî-sükûn fikrim kadar cevânlıdır*

*Şân candan istesem dünyayı tecrîd eylerim
Feyz-i tecdüdimle millet canlı, devlet şanlıdır*

Kendi sıyt-i savletim Hunyad'ların dermânı

*Saf-şikâf-ı saf-derân unvanlıdır her fârisim
Her piyâdem saf-şikâf-ı saf-derân unvanlıdır
Etmemek mümkün müdür âlem teveccüh gönlüme
Şark u Garbın vâkıf-ı efkârı bir Osmanlıdır*

*Baktığım her yerde bir vech-i hakikat seyr eder
Dîde-i hayyır niğâhım ol kadar im'anlıdır*

*Keşf-i hikmet san'atımdır, feth-i kişver âdetim
Seyr edin âsârımı da'vâlarım bürhanlıdır*

İSMAİL SAFA**HAZRET-İ FETİH'E HİTAB**

*Sen ki mazharsın bu unvân-ı celîl-i Fâtih'e
Rûhuna Allah için herkes okur bir Fâtîha*

*Zabtı müşkil bunca muhkem kal'alar zabt eyledin
Hangi mülkü istedinse mülküne rabt eyledin*

*henîn olsa dayanmazdı senin karşında sed
Şâhzâdeyken sınırlardı seni şibhü'l-esed*

*Bâyezîd-i evvel olmuş gerçi Timur'dan hadîd
Zûr-ı mâni'-sûzun oldu Yıldırım'dan da şedîd*

*Yirmi kantar gülleyi toparla sen oldun atan
Böylelikle şân-ı Osmâniyi sensin parlatan*

*Bahre at, berre gemi sürmek senin kârın idi
Fâtîh olmak nuhbe-i âmâl u efkârın idi*

*Fâtîh-i Kostantiniyye oldun ey âlî-zamîr
Kaale fî şânik habîb-i Kibriyâ "ni'me'l-emîr"*

.....

*Mazhar etdi çok fütûhâta seni tevîk-i Hak
Bir "Ebü'l Feth" olmağa bizzat oldun müstehak*

.....

*Hâdisâtın herbiri sermâye-i târihidir
Nâm-ı şâhânen hele pîrâye-i târihidir*

YAHYA KEMAL BEYATLI**İSTANBUL FETHİNİ GÖREN
ÜSKÜDAR**

*Üsküdar, bir ulu rü'yayı görenler sehri!
Seni gıptayla hatırlar vatanın her şehri,
Hepsi der: "Hangi şehir görmüş onun gördüğünü?
Bizim İstanbul'u fethettiğimiz mutlu günü!"
Elli üç gün ne mehabetli temaşa idi o!
Sanki halkın uyanık gördüğü rü'ya idi o!
Şimdi beşyüz sene geçmiş o büyük hatıradan;
Elli üç günde o hengâme görülmüş buradan;
Canlanır levhası hâlâ beşer ettikçe hayal;
O zaman ortada, her saniye, gerçek bir hal.*

*Gürlemiş Topkapı'dan bir yeni şiddetle daha
Şanlı namıyla "Büyük Top" denilen ejderha.
Sarfedilmiş nice kol kuvveti gündüz ve gece,
Karadan sevk edilen yüz gemi geçmiş Haliç'e;
Son günün cengi olurken, ne şafakmış o şafak,
Üsküdar, gözleri dolmuş, tepelerden bakarak
Görmüş İstanbul'a yüzbin meleğin uçtuğunu;
Saklamış durmuş, asırlarca, hayalinde bunu.*

İSTANBUL'U FETHEDEN YENİÇERİYE**GAZEL**

*Vur Pençe-i Ali'deki şemşîr aşkına
Güllbangi âsmanı tutan pîr aşkına
Ey leşker-î müfettihi'l-ebvab vur bugün
Feth-i mübînî zâmin o tebşîr aşkına
Vur deyr-i küfriin üstüne rekz-î hilâl için
Gelmiş bu şehsüvar-ı cihangîr aşkına
Düşsün çelengi Rûm'un eğilsün ser-î Firenk
Vur Türk'ü gönderen yed-i takdîr aşkına
Son savletine vur ki açılsın bu sûrlar
Fecr-î hücum içindeki Tekbîr aşkına*

MİTHAT CEMAL KUNTAY**FATİH'E**

*Hâlâ, adın ezer Venedik serserisini,
İsfendiyar oğullarının en cerîsini.
Hâlâ koşar durur Karamanoğlunun kızı,
Solgun elinde devletin ayı yıldızı
Hâlâ zafer hadîsini söyler denizde su;
Korkunç ufukta dalgalanıp fethin ordusu.
Hâlâ, fezada dağlar aşar beş ezan sesi;
Kayserlerin ezan dolu Konstantiniyyesi.*

Resim 7; Muallim Naci

Resim 8; Ismail Safa

Resim 9; Yahya Kemal

Resim 10; Mithat Cemal Kuntay

Resim 11; Orhan Seyfi Orhon

Hâlâ, başında işte sekiz dağlıdır ufuk,
Üç devrin ortasında durur kanlı bir kavuk

ORHAN SEYFİ ORHON İSTANBUL'UN FETHİ

- Beş yüzüncü yıldönümü için -

I

Gün batmada İstanbulun üstünde Haliçten,
Bin reнге бүрүнmüş yanıyor Marmara içten.
Durgunlaşıp engin, silinirken kırıksıklar
Oklar gibi fıskırmada her yandan ışıklar...
Bir penbe bulut bağı delinmiş kanamakta,
Yorgun uyuyan tekneler altında uzakta.
Altındır ufuk çizgisi, altındır akisler,
Altın tozu halinde iner her yana sisler...
Durgun sular üstünde kesik vakaokalarla,
Uçmakta gümüş martılar, altın gagalarla.
Gök şimdi yeşil, şimdi kızıl, şimdi turuncu,
Camilerin andırmada mermerleri tuncu
Kandır dağılan şimdi günün battığı yerden,
Kandır sızan etrafa alev pencerelerden,
Kandır görünen Fâtihin altın âleminde,
Fethin yine İstanbul o en kanlı deminde.

II

Mevsim Mayısın sonları, yaz başlamış artık,
Gittikçe açılmakta, dağılmakta karanlık.
Her şey hareketsiz, ağaran tanyeri sessiz,
Kalmış gibi şehrin sarılan bağı nefessiz...
Bir korkulu rüyayı yataklarda sayıklar,
Dalgın uyuyanlarla beraber uyanıklar...
Bir saltanatın son gününün korkusudur bu!
"- Türkler hareketsiz duruyor, bir pusudur bu!"
Kostantin ümitsiz, Saray erkânı telâşta
Surlarda Bizans askeri, Jüstinyani başta!
Çarpmakta bugün bir yeni korkuyla yürekler,
Zağnos Paşa bir yanda hücum emrini bekler.
Turhan Bey uzaklarda yakıp yıkmada hâlâ!
Bir yandan o Beylerbeyi korkunç Karaca'yla,
Türk Ordusu İstanbul'u sarmış çepeçevre,
Dünya girecektir bu sabah bir yeni devre!

III

Birdenbire gökkubbe dolar velvelelerle,
Atlar koşar ön safta kabarmış yelelerle!
Tozlarla, dumanlarla karışmakta ateş, kan...
Yer yer tutuşur altındaki volkan!
Mızraklar uçar, oklar uçar, taşlar uçarken,

Burçlar yıkılırken, kesilen başlar uçarken,
Etrafa saçılmakta cehennemden alevler,
Tunç toplarını ağzıyla homurdanmada devler...
Her hamleyi bir hamle kucaklar yeni baştan,
Jüstinyani bir sedyede kaçmakta savaştan!
Bir burca zafer sancağı dikmiş Ulubatlı...
İlk hızla girer Topkapıdan yirmi bin atlı!
"Türkler geliyor!" çığılığı aksetmede dağ dağ,
Bir çağ kapanır böylece, başlar yeni bir çağ.
Rum Kayseri'nin kellesi bir mızrak ucunda,
Şarkın eşi yok incisi Türkün avucunda.!

IV

Ey Kayser, öğünsen yeridir kanlı başınla,
Tarihe adın geçti o erkek savaşıyla!
Ey Fatih, iraden gibi kuvvetli bir elde,
Dünyanın asırlar boyu göz koyduğu belde!
Ey ünlü kumandan, paşalar, tuğlu vezirler,
Ey tolgalı erler, ağalar, beyler, emirler...
Haşmetli zafer mevkibiniz geçti şafaktan,
Gördüm, düşünürken beşyüz yıl uzaktan!
Ey mutlu ışık beldesi, nurunla yıkansın,
Her türlü hiyanet dolu tarihi Bizansın!
Artık savaşın hüsnüne hayranlık içindir,
Artık zaferin Şiir için İnsanlık içindir.
Sihirinle, füsununla, gururunla, nazınla,
Altın Halicin, Marmaran, âşık Boğazınla,
Endamını sarmakta ipek tüllü karanlık,
Türkün güzel İstanbul'u mes'ut uyu artık!

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL

FETHİ'E KASİDE

Fethin 500.üncü yılında

Enginlere at sürdüğün akşamı kenardan,
Kalyonları emrinle yürüttün karalardan;
Çılgın Boğaz'ın taşla kilitlendiği günde
Zincirlere vurdun deli deryayı öniinde;
Açtın yeniden mucizeler devrine cedvel...
Sâni-i Muhammed misin ey Fâtihi-i evvel?

Tarih o devirler devirip gelmiş olan pîr,
Görmüşse de devler dev binlerce cihangîr.
Der-hâtır eder bir seni "Fâtihi" denilince;
Bir sen bu cihan fâtihi beş kıt'a dilince...
Zaptettiğin iklime havarî gibi girdin;
Dünyaya o gün sen medenî fethi getirdin!

Çöktüyse hücumunla birer dağ gibi sedler,

Resim 12; Faruk Nafiz Çamlıbel

Çiğnenmedi at nalları altında cesedler;
Allah'a kavuştuysa ezan sesleri yerden
Bir gün bile eksilmedi çanlar kulelerden;
Bir köhne çağın hükmüne son verdiği anda
Hükümünle senin bir yeni çağ doğdu cihanda...

Fethetmedin İstanbul'u yalnız bu seferle,
Serhaddini tuttun vatanın aynı zaferle,
Tuttun muhafız gibi durdun baş ucunda;
Fâtih kılıcın kabzası hâlâ avucunda!
Rûhun beş asır sonra vücudun gibi canlı;
Hâlâ kır at üstünde yağız bir delikanlı!

NECİP FAZIL KISAKÜREK CANIM İSTANBUL

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, edâ, iklim;
O benim, zaman, mekân aşır geçmiş sevgilim.
Çiçeği altın yıldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.

İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım.
İstanbul,
İstanbul...

Tarihin gözleri var, surlarda delik delik;
Servî, endamlı servî, ahirete perdelik...
Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadet parmağıdır göğe doğru minare;
Her nakışta o mânâ: Öleceğiz ne çare?..
Hayattan canlı ölüm, günahattan baskın rahmet;
Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...

O mânâyı bul da bul
İlle İstanbul'da bul!
İstanbul,
İstanbul...

Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği;
Çamlıca'da, yerededir göklerin derinliği.
Oynak sular yalının alt katına misafir;
Yeni dünyadan mahzun, resimde eski sefir.

Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,
Perili ahşap konak, koca bir şehir kadar...
Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?
Cumbalı odalarda inletir "Kâtibim"i...

Kadını keskin bıçak,
Taze kan gibi sıcak.
İstanbul,
İstanbul...

Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!
Yedi renk, yedi sestem sayısız belirişler...
Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,
Adada rüzgar, uçan eteklerden sorumlu.
Her şafak hisarlarında oklar çıkar yayından
Hâlâ çılgınlık gelir Topkapı Sarayından.
Ana gibi yâr olmaz İstanbul gibi diyar;
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Gecesi sümbül kokan,
Türkçesi bülbül kokan,
İstanbul,
İstanbul...

ARİF NİHAT ASYA FETİH MARŞI

Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek;
Dağlardan çekdiriler, kalyonlar çekilecek...
Kelpetenlerle sûrun dişleri sökülecek!

Yürü: hâlâ ne diye oyunda, oynaştasın?
Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden...
Senin de destanını okuyalım ezberden...
Haberin yok gibidir taşıdığım değerden...

Eldede sensin, dilde sen; gönüldesin baştasın.
Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

Yüzüne çarpmak gerek zamânenin fendini!
Göster: kabaran sular nasıl yıkar bendini!
Küçük görme, hor görme delikanlım kendini!
Şu kırık âbideyi yükseltecek taştasın;
Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

Bu kitaplar Fâtih'tir, Selim'dir, Süleyman'dır;
Şu mihrab Sinâniüddin, şu minâre Sinan'dır;
Haydi artık, uyuyan destanını uyandır!

Bilmem, neden gündelik işlerle telâştasın...
Kızım, sen de Fâtih'ler doğuracak yaştasın!

Resim 13; Necip Fazıl Kısakürek

Resim 14; Arif Nihat Asya

Resim 15; Fazıl Hüsnü Dağlarca

Delikanlım, İşâret aldığım gün atandan
Yürüyeceksin... millet yürüyecek arkandan!
Sana selâm getirdim Ulubadlı Hasan'dan...
Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın;
Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

Bırak; bozuk saatler yalan, yanlış işlesin!
Çelebiler çekilip haremelerde kışlasın!
Yürü aslanım, fetih hazırlığı başlasın...
Yürü, -hâlâ- ne diye, kendinle savaştasın?
Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA İSTANBUL-FETİH DESTANI'NDAN SULTAN MEHMET'İN GEMİLERİ

Bir sabah ferman ile uyandık İstanbul kıyılarında,
Bir sabah duyuldu Sultan Mehmet:
- "Gemilerim karadan yüzdürülsün!"
Dağlar taşlar inledi:
- "Emret!"

Kızaklarla yarıldı yer, ufuklarca,
Saçıldı zümriüt göklere, gümüş böceklerle merhamet.
Acayip pınarlardan, meçhul koruluklardan geçtik,
Zamanımızla durdu iki yanda,
Geçmiş devirler sed sed.

Çektik süslü kadırgaları binlerce kişi,
Morarmış omuzlarımızda sanki bir demet.
Sanki bahçeler genişliyordu kopardıklarımızla,
Sanki bizimle yürüyordu,
Kismet.

Balta güriültüleri değil, kazma sesleri değil,
Masallarca bir cümbüş yapıyordu arzu ve kuvvet.
Tarihin bir musiki gibi aktığı yerde,
Sustu bütün ormanlar, bütün kuşlar;
Civarda bir dehşet.

Rüzgâr esmeden, karanlık ilerlemeden,
Vardı yelkenlerimizde simsiyah bir hareket.
Uzaklıklar uçuşuyorlardı Bismillâhlarla,
Yere büyük bir güç ekiliyordu;
Vardı ellerimizde bereket.

O fecir vakti nasıl doluydu içimiz,
Akıyordu güneşten nesil nesil akıbet.
Bir yeni imanla büyüyorduk, eskiler üstünde,
Ne kadar canlıydık,

Bütün insanlara nisbet.

Gıcırdayordu filikalar, azametten, yağlı yollarda,
Asırlardan asırlara davet.
Biz insan kardeşlerinin denizler aşan
oyunu önünde, etraftan,
Cümle hayvanlar çığırıyorlardı,
Saadet saadet.

İlk defa, bu koca dünyada ilk defa,
Bir şey âşikâr oluyordu bütün milletlere ibret.
Tabiat üzerinde açan kuvvet güli;
Allahın toprağı geçit veriyordu,
Türkün koluna hürmet.

İniverdik Halicin kıyısına, bir seher,
Yarattı altın mucizesini geceler süren gayret.
Bir zaferin yeni bir devir açan parıltısında,
Alın yazısını yazıyordu,
Sultan ve Devlet.

İniverdik uyumuşların öniüne, karadan,
gemilerle,
Kesildiler serapa nur, serapa hayret.
Açıldı onlara Doğudan,
Bize Batıdan,
Ebediyet.

FETİH ÖNCESİNDE İSTANBUL

Dinmiş günler süren Feth'in kıyameti,
Artık sularım yine lâcivert, göklerim elâ.
Bir sessizlik ölüm kadar uzun ve tatlı.
Sanki hiç yaşamamışım daha evvelâ.
Bu ne, susmuş cümle ölümlerim, cümle haçlarım,
Salâ veriliyor, salâ.
Abdest alıyordu bir yeniçeri.

Yanmakta bir dev gemisi, semalar boyu,
Yanmakta Orta zaman.
Batarken ateş ateş Haliç'in ortasında,
Çekmiş asırlar asırlar süren bir aman,
Gece üzerinde hayal olmuş bir devir,
Kahraman.
Ağarıyordu şavkından heyulâ bir yeniçeri.
Vurunca kıyılara halkaları başıbos,
Sallanır koca şehir.
Dalgalarla, rüzgârlarla karışır hürriyeti,
Aşağıdan sesi gelir;

Sultan Mehmet'in kadırgaları
 çarpmış iki yandan,
 Kopmuş cihan'da ilk zincir.
 Dinliyordu açıkları bir yeniçeri.

Görmüşüm ufku, enginleri,
 Bin yıllık surlarım dümdüz olmuş üç yerden.
 Sıcak parıltısı anların deli deli.
 Kırılan mermerden.
 Kılıçların, palaların rüya gördüğü
 meydanlarda,
 Uyanır kitaplarım, doğan düşüncelerden.
 Düşünüyordun dalgalarca bir yeniçeri.

Yaralıları sarmışlar, cesetleri gömmüşler,
 akşamlara dek,
 Sevgiyi unutmak meğer ne zormuş.
 Kilise duvarlarına resmetmişim,
 Felek alın yazımı hayra yormuş.
 Yedi tepem bahtiyar,
 Sultanları yedi dilden hatırımı sormuş.
 Güliüyordu karanlığa bir yeniçeri.

Ellememişler meyvalarımı, azîz bahçelerde
 Bir tek nefes dokunmamışlar cânıma.
 İhtiyar tarih görmemiş böylesini,
 Tören yapmışlar vurulan kadersiz sultanıma.
 Gönülleri ne büyük,
 Zerri ilişmemişler, dinime, imanıma.
 Götürüyordu bir desti su, bir yeniçeri.

Bir dem ki yüzyıllardan beri gelmemiş
 dünyamıza,
 Herkes Tanrısını kendi yüreğince anlar.
 Kaybolur birdenbire periler halinde,
 Nesillerden nesillere uzanan yalanlar.
 Gece karanlığında ürperdi yeryüzü,
 Ezan sesleri yanında çanlar.
 Yürüyordu, sabaha doğru bir yeniçeri.

Eda üzre geçiyordu içimizden bir uyku,
 Kocaman yıldızlara aksederdi sevincimiz,
 nazla.

Bazı evler yanıyordu hâlâ uzaktan,
 Nakşolunuyordu yangınlar karanlığa,
 beyazla,

Ben Bizans, büyümüştüm,
 Seviyordum toprağı artık Roma'dan fazla.
 Seviyordu beni bir yeniçeri.

Türkçeyle dolmuştu sokaklarım, ormanlarım,
 Havada şekli vardı bir sonsuzluk türküsünün.
 Sanatım insanlığım yeniden dile gelmişti,
 bir erkeklikle,
 Ardından, devirler örtüsünün.
 Vardım sırrına,
 Türkçenin, kâinat gürültüsünün.
 Sesleniyordu denize, burçlardan,
 bir yeniçeri

Resim 16; Oktay Rifat

FERMAN

Bir Sultan Mehmet
 Deriz ki
 Âzizsiniz
 Ellerinizde su
 Gönüllerinizde bahar.
 Biz Sultan, Mehmet
 Deriz ki
 Güzelsiniz
 Dört yöne,
 Dört yöne rüzgâr.
 Biz Sultan Mehmet
 Deriz ki
 Hürsünüz
 Anadan
 Allaha kadar.

OKTAY RİFAT FATİH'İN RESMİ

Ayasofya kubbesinde ak bir bulut
 Baktım, gitti gider. Bal rengi tesbihim
 Kehribar günler, düştü yaprak ve umut,
 Güz yağmuru indi camdan düşüm düşüm.

Benimdi savrulan kaftanlar, benimdi0
 Atların boynu, yerinde yeller eser!
 Surların taşlarına sürdüm elimi
 Benimdi İstanbul, burçlar bana benzer.

Altın sahanlarda aş yedim, su içtim
 Altın kupadan, zorlu Tuna'dan geçtim,
 Ben sultan Mehmet, Avni, tuğlarla yüce.

Bir resimde kaldım cüce, ben değilim,
 Sarığım, soğuk kürküüm, kokusuz gülüm,
 Ararım, aranırım yerde delice.

Resim 17; Cahit Tanyol

CAHİT TANYOL
KURULUŞ VE FETİH DESTANI'NDAN
FERMAN

...Ve fecr sökmek üzeredir
Dalgalandı birden insan denizi
Çepçevre bütüin surda
Gün çözüldü yay gerildi
Otağ-ı Hümmâyundan ferman verildi
Gök tanık, yer tanık olsun
Bilinsin haşederek
nasıl can verildi

İnsanlar
-ölüme rağmen-
kendi cesetlerini çiğniyerek
Surlara saldırdılar akın akın
Belli ki
Bir büyük olay vardı fecre yakın
Gece
bir kara bulut ve gök gürültüsü vardı
Ayasofya kubbelerini
dört bir yandan
Şehit oymakları sardı
Böylece
Bizans'ın üstünde kol kol
Ölüler dövüştüler
Surlar ve hisarlar yıkılmadan önce
Ve sanki
onların dudaklarındaki
son söz
Allahû ekber

Karanlığa çarparak bulutlaştı
Ve sonra
Bir yıldırım kasırgası oldu
çenber çenber
Deniz dayanamadı taşıtı
Yıldırım çekildi
bulut dağıldı
Ufuk aklaştı aklaştı
Başladı son hücum kasırgası
ordular yaklaştı
yaklaştı

Sura tırmanan yiğit râyet oldu
Atıldı, vuduldu, kalktı yürüdü
Toprağa düştü âyet oldu

Askerlerinin en yiğiti en genci
Yirmi iki yaşında sultan
Altında beyaz türkmen atı
Bir elinde gürz bir elinde kalkan

Atıldı safların ilk katına
Bakışlarında rüzgârlanıyordu
en büyük inan

Ardında yirmi bin yeniçeri
Gülbânk çeker, pala tutar elleri
Bunu görür nasıl dayanır insan
Nitekim şehitler bir bir
kalktı mezarlarından

Giyindiler kendi bedenlerini
Kıymetsiz haşroldu
Irmaklar gibi aktılar
Bir bir ardından
Evrene bir yeni düzen neşroldu
Kösemen bir deroişin aydınlığını
Alıp götürdü fecre erenler yağını

İBRAHİM MİNNETOĞLU
İSTANBUL'UN FETHİ'NDEN
1453 YILINDA

Geçtik geçilmez dağlar üstünden
Öyle vakur, öyle heybetli
Geçtik o bitmez bozkırlar üstünden
Ayağımız değdi yeşerdi!..

Heybetini toplamış gibi gönlümüzde Asya'nın
Yıktık köhneliğini orta zamanın!..

Orta zamanın tam ortasında
Şimşek örneği patlayan kılıcımız
Nur üstüne nur yağdırdı yeni günlere
Eskilik, köhnelik düşüverince yere
Karalar, denizler misâli
Yol verdi gemilere!..

Sustu kulakları tırmalayan çan
Burca bayrak dikince Ulubatlı Hasan!..

ARİF HİKMET PAR

İSTANBUL'UN FETHİ'NDEN
FATİH
İSTANBUL ÜSTÜNDE YÜRÜYORDU

Açık alnında lâcivert ışıklar,
Fatih daima surlarda gülümserdi.
Mavi semada kanadı ateş kuşlar;
Fethin rüyasına inen türkülerdi.
Fatih, daima surlara gülümserdi.

Çadırlar gecede gümüş daireler gibi parıldar,
Göklere aksetmiş bir sipahi'nin gölgesi.
Bıyık buran yeniçerilerde gizli karanlıklar...
Dağlardan dağlara uzanır ürpermesi
Göklere aksetmiş bir sipahi'nin gölgesi.

Çayır, ağaç, çiçek, kuş bir yana,
Kervan yola dökülmüş nurdan bir nehir.
Öncüler gösterdi ilk ışıkları sana.
Seni bekliyor yıllar yılı bahtsız şehir,
Kervan yola dökülmüş nurdan bir nehir.

Gözlerini vermişsin deli rüzgârlara,
Boz yeleni savur Fatih'im, yüksekte,
Ne mutlu senden emir alacak ordulara
Müminler alkışlıyor gazanı yürekten;
Boz yeleni savur Fatih'im, yüksekte.

Dünya görmedi bu cenk üzre şahlanmış atları,
Kartal burunlu kahraman'ım yürü, imanla
Uzatmış müslüman ellerin temiz aydınlıkları
Yeni çağın eşiğine güneş gibi, tanla
Yürü Kartal burunlu kahraman'ım, imanla!

AZMİ GÜLEÇ

FETİH YILDIZI'NDAN:
FATİH AYASOFYA ÖNÜNDE
KONUŞTU

"Ayasofya'da bir kardinal şapkası görmekten-
se bir Türk sarığı görmeyi tercih ederim."
Grandük Notharas

Gök maviliğince hüür
Zaman elimizde perdedir
Tanrım! Bu nasıl gündür

Kubbeler ayakta, taşlar yerededir.

Ayasofya, Tekfur saraylarınca günahkâr,
Tekfur saraylarında kin, arzu, şehvet.
Besbelli Tanrı'nın rahmetinden silinmiş
Romalı bir memleket.

Kubbeler benzeri Osmanlı sarığı
Kardinallara karşı savunmuş Notharas
Artık Türk'ün gelecek adaletinden emin olan
Bizanslı halk, Bizanslı papas

Haydi hocam tekbir getirin, tekbir tekbir üstüne
İçimize dolsun nur!
Gök kubbelerince sarsın bizi
Bir devri kuşatan huzur.

ABDULLAH RIZA ERGÜVEN
SURLAR ÖNÜNDE FATİH

Ben Fatih'im
İkinci Sultan Mehmet
Bu ne ki havada
Renk renk ve pul pul?
Bir yanı kan kokusu, bir yanı barut
Bir yanı bahar İstanbul...

Elli ikinci gece İstanbul önlerinde
Sabaha avcumuzda bil şehri
Bir devr açılacak günle beraber
Büyük, yeni, ileri
Madem ki Allah'a doğru bu gece
Bütün surlar İstanbul...

Ben Fatih'im
İkinci Sultan Mehmet
Bu ne ki toprakta
Bu güç, bu kuvvet?
Tepelerde tepelerce büyümiş
Zamana tepeden bakar İstanbul...

Bir titreme, bir titreme ötede
Yeniçerilerin kılıçlarından
Sıtması mı tutmuş acep zamanın?
Sana geldik üç yüz bin atlı
Gayri Bizans'a düşman
Fâtih'e yâr İstanbul...

Resim 18; A. Rıza Ergüven

Ben Fatih'im
İkinci Sultan Mehmet
Bu ne ki surlarda
Bu nefes bu ses
Ne konuşur bu fetih sabahında
Sancaklar, sancaklar İstanbul?

... Fetih sabahıdır
Bir kılıç gibi selâmlar gün İstanbul'u
Surların üzerinden
Güneşin dostça ilk serpilışı bu
Yedi iklim dört bucak gayri
Bir ucundan bir ucuna kadar İstanbul.

GÖKHAN EVLİYAOĞLU
İSTANBUL'UN FETHİNE
DESTAN'DAN SULTAN
MEHMEDİN AKŞAMLARI

Kaşları kanat gerdi beldenin üstüne
İki sancak dalgalandı gözlerinden
Karşı burçlara.
Şahin gibi süzüldü çehresi al-pencereden
Baktı padişah padişah...
Göğsünde büyük fırtınalar esiyor
Esirî-rüzgârlar teneffüs ediyordu,
Birkaç yıldız tanesi koptu kirpiklerinden
Ateşten çizgilerle muztarip derinliğe
Gönlünün
Aktı padişah padişah...
Fatiha... Kostantiniyye surlarında
Kaybolan yiğitler üstüne.
Şehid olmak mı geçti aklından kim bilir
Kendini bir mübarek kucağa doğru sanki
Braktı padişah padişah...
Yumuşak sükkütlarla dalgalandı huzur.
Yüzlerce mezarısız şehid üstüne
Bir mum bu karanlıklarda kendini
Yaktı padişah padişah...

NİYAZİ YILDIRIM
GENÇOSMANOĞLU
YOLDA

Sefer-i hümmâyûn üzre yoldadır
Ol Sultan Mehmed Han'ın ordusu...
Çıt yoktur... Sanki durmuştur kâinât
Ne kıprıdayan yaprak... ne akan su...
Devler çekilmişler kovuklarına
Tutmuş zamanı tekbir uğultusu...

Şâhî namlular ağırlığıncadır
Boyunlar, bilekler, döşler ağrısı...
Tuğlar, sancaklar, davullar... ve Sultan!
Bildik bileli yolların doğrusu...
Evlîyâlar, mühendisler, paşalar...
Baş göz eyleyenler, imanla usu...
Atlılar bilmekte, at sezmekte ki,
Bu bir müjde, bir Peygamber çağrısı...
Tedirgin... kör kuyu derinliğince
Diyâr-ı küfrün ortaçağ uykusu...
Çılgılaşır mâbedlerde Bizans'ın
Atmaca burunla Türk'ten korkusu...

AYHAN İNAL
İSTANBUL'UN FETHİ

Yıl 1453
Fethi ferman etti Sultan
Yine şarktan doğdu güneş
Boğaz'da gururla yükseldi Hisar
Cenk havası vurdu davul
Zafer müjdesiyle esmede rüzgar
Savul! Bre kâfir savul!
Kükredi binlerce er
Aynı iman içre coştı mehter
Dualar okundu bir bir
Ufukları tuttu ilâhi tekbir.
Yürekler taş kesildi, taşlar erirken
Bizans'a kefen biçilecek
Bir devir açılacak yeniden.
Ecel dolaşıyordu surlarda ecel
Gönüller fethedildi şehirden evvel.
Gürledi büyük Hakan
-İlk top sesi bu oldu surları yıkan-
"Ya ben onu, ya o beni alacak!"
Kuşlar uçamazken havada
Gemiler yürüyüverdi karadan
Yer yerinden oynadı, yıkıldı gökler.
Meğer böyle emreylemiş Yaradan:
Mutlak İstanbul Türk olacak!
Tarihe hükmetti
Yirmi ikisinde bir genç.
Mucizeler yarattı Türk'ün savleti
Her taraf kan,
Koç yiğitler kurban oldu.

Nur indi semadan kucak kucak
Topkapı'da
Uluabadlı Hasan'la dikildi sancak.

29 Mayıs 1453
En büyük bayram, en büyük düğün
Yıldırım'ın rüyalarına giren dilber
Fatih'le vuslata erdi bugün

Ayasofya'da
Ayasofya Türk'e,
Türk Allah'a secde etti.

Yıkıl ey Bizans yıkıl!
"Takdir yerini bulacak!"
İstanbul'a Fatih,
Fatih'e İstanbul yaradır ancak!

Tarih olsa bir ezeli tekerrür
Yetmiş iki millet kuşatsa ufukları
Mümkün değil böyle fethin tekrarı
Şehirler güzelini Türk'e yâr etti Hak
Tâ haşre kadar
İstanbul Türk kalacak!

TURAN OFLAZOĞLU FATİH

Durup dinlenmeden arandığımız
Sendin, içimizdeki ormanda, sen;
Sendin kaygılar içre andığımız
Çevremize karanlıklar inerken.

Yüzyıllar boyu alev alev yandık
Küllerimizden doğasın diye sen,
Yeryüzü yenilensin diye artık
Senin elmas üreten gençliğinden.

İşte bir çağı bozan kara düşler
Ürkiüp kaçırsınlar sen yaklaşırken;
Biz yandıkça senin şafağın söker
Ve orduların taşar güneşinden.

MEHMET ÇAVUŞOĞLU ULUBADLI HASAN DESTANI'NDAN FETİH

Bütün kapıların açıldığı an
Yedi-iklime gölge salan bayrak bu
Öyle bir oluş ki devirler boyunca
Ne bir defa olmuş,
Ne bir daha olacak bu...

Kelâmın sustuğu, mânânın köpürdüğü ân;
Onsekiz bin âleme yayılacak bu
Bir haber ki, mâvi gök altında:

Ne bir defa duyulmuş,
Ne bir daha duyulacak bu...

Bir müjde ki Ulubadlı Hasan'a teslim edilmiş,
Peygamberime sunulacak bu
Bir taht ki gelmiş-gelecek fetihler üstünde
Ne bir defa kurulmuş,
Ne bir daha kurulacak bu...

Nûr bulutlarının yığıldığı ân;
Yere-göğe iplik iplik yağacak bu
Bir güneş ki, cümle zaferler üstünde:
Ne bir defa doğmuş,
Ne bir daha doğacak bu...

Rahmet iklimine girildiği ân;
Zûlmet perdesini yırtan bıçak bu...
Bir sevinç ki fâtiler gönüllerde,
Bir defa tutuştun,
Dünya durdukça yanacak bu...

MUHSİN İLYAS SUBAŞI 29 MAYIS

Ak atın üstünde bir ak kanatlı
Düşman bir başka bindirdi bugün,
Ne yaman askerdir, şu Ulubatlı;
Bizans'ı surlardan indirdi bugün...
Müjdeyi bizlere verdi Peygamber:
"İstanbul mutlaka alınacak!" der,
Bu umutla, hasreti dindirdi bugün...

Ak tolgalı, çelik zırhlı sipahi
Dövülen surlardan içeri aktı.
Fâtiler'in yanında bir yaşlı dâhi,
Kardinal Haçına Hilâli taktı.
Tam sekiz asırdır koşturan rüya,
Yorgun sipahiye bir mavi dünya,
Tarihe müjdeli onur bıraktı...

Ak Şemseddin boğaz suyundan coşkun,
Hişkâr ki, döktüğü toptan yücedir.
Savaş çengileri zil zurna taşkın,
Bu sabah Roma'ya sonsuz gecedir.
Bizimse daha çok sabahımız var,
Gönlümüz evreni alacak kadar;
İstanbul ilk hedefte ilk bilmecedir...

Resim 21; Turan Oflazoğlu

Resim 22; M. İlyas Subaşı